

The Model of Verbal Reminding Effect on the Feeling of Social Security

Tayebe Zarei

* Assistant Professor of
Islamic studies, Islamic Azad
University, Kermanshah
Branch, Kermanshah, Iran.
t_zareie_maaref@yahoo.com

Ahmad Abbasi Darehbidi

MA in sociology, Isfahan
University, Isfahan, Iran.
a.abbasi.d2020@gmail.com

Received: 2022/07/31

Accepted: 2022/09/27

DOI:

10.22034/jpcs.2022.1269960.1121

ABSTRACT

Verbal reminding is an important part of the duty of enjoining good and forbidding evil and is an influencing factor on social security. Awareness and optimal use of it could be effective in planning, decisions, and improving the sense of social security of people in the society. The aim of this research is to present a model of verbal reminding effect on the feeling of social security from the point of view of Islamic studies professors in university. With the success of verbal reminding according to the ecological point of view, the social capital of people is more and based on the point of view of social control, the bond of people becomes stronger. The research method is qualitative and based on contextual and data-based theory. The required data was collected through theoretical and purposeful sampling using in-depth semi-structured interviews with professors and specialists of Islamic education courses in Kermanshah and was analyzed and conceptualized through three processes of open, central, and selective coding. The findings of the research include 186 primary concepts, 59 sub-themes, and 18 main themes, the core category of which is strengthening the effect of verbal reminding on the feeling of social security, along with causal conditions (4 categories), contextual conditions (4 categories), intervention (4 categories), strategies (4 categories) and consequences were made in two general categories of primary and secondary consequences. In general, in order to strengthen the effect of Verbal reminding on the feeling of social security among the citizens of a society, it is necessary for all the influencing components to provide the consequences of this by adopting the necessary measures and strategies.

Keywords: verbal reminding, social security, enjoining good.

► **Citation (Vancouver):** Zarei T, Abbasi Darehbidi A. The Model of Verbal Reminding Effect on the Feeling of Social Security. *Police Cultural Studies*, 2022; 9(3): 47-57.

► **Citation (APA):** Zarei, T., Abbasi Darehbidi, A. (2022). The Model of Verbal Reminding Effect on the Feeling of Social Security. *Police Cultural Studies*, 9(3), 47-57.

الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

چکیده

تذکر زبانی، بخش مهمی از فریضه امر به معروف و نهی از منکر و یک عامل تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی است. آگاهی و بهره‌مندی مطلوب از آن می‌تواند در برنامه‌ریزی، تصمیمات و ارتقای احساس امنیت اجتماعی افراد جامعه اثرگذار باشد. هدف پژوهش حاضر، ارائه الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی از نظر اساتید رشته معارف اسلامی در دانشگاه است. با توفیق تذکر زبانی با توجه به دیدگاه بوم‌شناختی، سرمایه اجتماعی افراد بیشتر و براساس دیدگاه کنترل اجتماعی، پیوند افراد قوی‌تر می‌گردد. روش پژوهش کیفی و مبتنی بر نظریه زمینه‌ای و داده‌بنیاد است. داده‌های مورد نیاز از طریق نمونه‌گیری نظری و هدفمند با استفاده از مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با اساتید و متخصصان درس معارف اسلامی در شهر کرمانشاه گردآوری شده و طی سه فرآیند رمزگذاری باز، محوری و گزینشی، مفهوم‌پردازی و تجزیه و تحلیل شده است. یافته‌های پژوهش، شامل ۱۸۶ مفهوم اولیه، ۵۹ مضمون فرعی و ۱۸ مضمون اصلی است که مقوله هسته، تقویت اثرگذاری تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی، همراه با شرایط علی (۴ مقوله)، زمینه‌ای (۴ مقوله)، مداخله-گر (۴ مقوله)، راهبردها (۴ مقوله) و پیامدها در دو مقوله کلی پیامدهای اولیه و ثانویه بر ساخت شدند. درکل، برای تقویت اثر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان یک جامعه، لازم است تا تمام مؤلفه‌های اثرگذار با اتخاذ تدابیر و راهبردهای لازم، پیامدهای این امر را فراهم سازند.

کلیدواژه‌ها: تذکر زبانی، امنیت اجتماعی، امر به معروف.

طیبه زارعی

* استادیار گروه معارف، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.
(نویسنده مسئول)

t_zareie_maaref@yahoo.com

احمد عباسی دره‌بیدی

کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

a.abbasi.d2020@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۴۷-۵۷.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

شناسه دیجیتال (DOI):

10.22034/jpcs.2022.1269960.1121

◀ استناد (ونکوور): زارعی، ط.، عباسی دره‌بیدی، ا. الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۱۴۰۱، ۹(۲): ۴۷-۵۷.

◀ استناد (APA): زارعی، ط.، عباسی دره‌بیدی، ا. (۱۴۰۱). الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۹(۲): ۴۷-۵۷.

امنیت اجتماعی و احساس آن در میان افراد هر جامعه، یک ضرورت برای زیستن است و در مقام یکی از بنیادی‌ترین حقوق افراد جامعه به حساب می‌آید. به گونه‌ای که در ماده ۲۲ اعلامیه حقوق بشر آمده است که "هر فرد به عنوان عضوی از جامعه، دارای حق امنیت اجتماعی است" (غلام نیارمی، ۱۳۹۶: ۸۶). احساس امنیت از بارزترین وجوه بالندگی یک جامعه و بستر ساز رشد، توسعه و ثبات جامعه است. داشتن احساس امنیت اجتماعی بدون شک مستلزم رعایت هنجارها، معیارها، الگوها و قوانین رسمی و غیر رسمی در جامعه است (عباسی‌اقدم و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۴). وجود فضای امن و احساس آرامش در جامعه، باعث افزایش تعاملات اجتماعی، سرزندگی و احساس امنیت اجتماعی خواهد شد (لینچ^۱، ۲۰۱۶: ۱۰۲) و کاهش امنیت اجتماعی، بروز آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی را به همراه دارد.

وجود احساس امنیت در جامعه به احساس روانی شهروندان از مقدار وجود یا نبود امنیت در آن جامعه ناشی می‌شود و به طور طبیعی هر چه مقدار فراوانی جرم و بزهکاری بیشتر باشد، احساس امنیت در آن جامعه کم‌تر است. آنچه در موضوع احساس امنیت مهم و ضروری است، بهره‌گیری از راه‌کارها و تقویت مؤلفه‌های اثرگذار در این امر، مانند تذکر زبانی است که کم‌تر مورد توجه قرار گرفته و لازم است با استفاده از منابع آگاه و بهره‌مندی از نظر متخصصان در این رابطه و ارائه یک الگوی کاربردی برای آن اقدام گردد. پژوهش‌های انجام‌شده در مورد احساس امنیت اجتماعی در ایران، نتایج رضایت‌بخشی را نشان نمی‌دهند و حاکی از آن هستند که امنیت اجتماعی وضعیت مطلوبی ندارد (مقتدایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۵) و همچنین به نقش و جایگاه امر به معروف و نهی از منکر و به‌ویژه جایگاه تذکر زبانی به عنوان یک عامل بازدارنده از موضوع-های کم‌تر مورد توجه بوده است، بنابراین، لازم است تا با آگاهی از دستورات، معارف اسلامی و نظرات متخصصان

در راستای تهیه یک الگوی علمی مبتنی بر تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی برای آن چاره‌اندیشی گردد. احساس امنیت اجتماعی از مباحث مهمی است که مورد توجه پژوهشگران بوده و پیرامون آن‌ها تا کنون مطالعاتی انجام شده است که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. حیدری و حضرتی (۱۳۹۹) می‌نویسد: از بین میانگین مؤلفه‌های حکم‌روایی خوب، میانگین مؤلفه شفافیت (۱۱/۲۵) در رده اول و میانگین حاکمیت قانون (۴/۲۶) در رده آخر احساس امنیت اجتماعی روستائیان ادربیل قرار دارد و همچنین از بین میانگین مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی، میانگین امنیت جانی (۱۰/۸) در رده اول و میانگین امنیت قضایی (۲/۹۹) در رده آخر قرار می‌گیرد. به علاوه، صیدی و قاسم نژاد (۱۳۹۹) در پژوهشی به روش پیمایش و در میان زنان ۱۵ تا ۶۴ ساله شهر ایلام، به این نتیجه رسیدند که بالابودن میزان کمی برخی متغیرها از قبیل دین‌داری، اعتماد اجتماعی، عمل‌کرد پلیس، موقعیت اجتماعی-اقتصادی و حمایت اجتماعی، در بالابودن احساس امنیت اجتماعی پاسخ‌گویان می‌تواند اثرگذار باشد. در این همین راستا، حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۸) با مطالعه عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهر نورآباد، دریافتند که بین متغیرهای زمینه‌ای و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی و انسجام اجتماعی، سهم برابر در پیش‌بینی احساس امنیت اجتماعی دارند. تا کنون پژوهش منسجمی به بررسی اثر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی با شیوه کیفی و از طریق الگوی منسجم به‌ویژه در میان اساتید معارف نپرداخته است، به همین دلیل پژوهش حاضر سعی دارد تا به این مهم پرداخته و این الگو را ارائه نماید.

بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر، طراحی الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی از نظر اساتید رشته معارف اسلامی در دانشگاه براساس رویکرد

کیفی و نظریه زمینه‌ای است. در این رابطه پرسش اساسی این پژوهش عبارت است از: «شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر الگوی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی و راهبردها و پیامدهای آن چیست؟»

روش پژوهش

پژوهش حاضر کیفی، توسعه‌ای و اکتشافی براساس رویکرد استقرایی است. راه‌کار مورد استفاده در این پژوهش، نظریه داده‌بنیاد است و برای تهیه الگوی نهایی از ساختار و شیوه الگوی نمونه‌ای استروس و کوربین استفاده شده است. به اعتقاد استروس و کوربین، روش‌های کیفی برای کشف جزئیات از امور و پدیده‌های حساس، مانند احساس، فرآیندهای ذهنی، ارزش‌ها و یا اموری که می‌خواهیم فهم جدیدی از آنها به دست آوریم و آگاهی از آنها، به شیوه‌های متعارف پژوهشی دشوار است (استراوس و کوربین، ۱۳۹۱: ۳۳) و به این ترتیب، نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، شیوه‌ای نظام‌مند و کیفی جهت تولید نظریه‌ای طی یک فرآیند کنش یا برهم‌کنش درباره یک موضوع واقعی در سطح مفهوم کلی است. به همین دلیل، نظریه در طول پژوهش رشد می‌کند و از رهگذر تعامل مستمر بین گردآوری و تحلیل داده‌ها حاصل می‌شود (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸: ۱۶۸).

جهت جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه با اساتید و متخصصان حوزه تخصصی معارف اسلامی مشغول به تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کرمانشاه بهره بردیم. معیار ورود آنها به پژوهش، داشتن مدرک دکتری، حداقل ۵ سال سابقه تدریس، آشنایی با ادبیات تذکر زبانی و امنیت اجتماعی و رضایت برای شرکت در پژوهش بود. برای دریافت داده‌ها از پرسش‌های بازپاسخ، گفت‌وگوها و مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. به این صورت که ابتدا با توجه به ادبیات تحقیق، پرسش‌های مصاحبه در راستای تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی تدوین و از افراد شرکت‌کننده در پژوهش

پرسیده شد؛ مهم‌ترین شرایط برای اثرگذاری بهتر و بیشتر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی چیست؟ زمینه‌های مورد نیاز برای شکل‌گیری و تقویت این پدیده چیست؟ چه مواردی تعارض دارد و چرا؟ در ادامه پرسش‌ها و گفت‌وگو به سمت دریافت نظرات فرد مصاحبه‌شونده پیرامون سایر شرایط و راهبردهای انجام این امر هدایت گردید.

در الگوی رویکرد استروس و کوربین، هر طبقه با بررسی شرایط علی (عوامل زمینه‌ساز وقوع پدیده)، شرایط زمینه‌ای (شرایط کلی و مربوط به محیط کلان)، شرایط مداخله‌گر (شرایط مداخله‌کننده و تسهیل‌گر) و راهبردهای لازم که از پدیده مرکزی نشأت می‌گیرند، پیامدها و نتیجه پدیده مورد نظر ارائه می‌شود (کوربین و استراوس، ۱۹۹۰). به منظور تحلیل داده‌ها از رمزگذاری باز و تحلیل خطبه‌خط گزاره‌ها و توسعه مفاهیم تا رسیدن به سطح بالاتری از انتزاع و رمزگذاری محوری و گزینشی استفاده گردید. در این روش، صحت و قابلیت اعتماد پژوهش با رعایت چهار معیار «اعتبارپذیری»، «انتقال‌پذیری»، «قابل اطمینان» و «تأییدپذیری» تضمین می‌گردد. به این ترتیب، در این پژوهش داده‌ها در سه سطح رمزگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. در رمزگذاری باز، تمام کلمات یا جملات مورد توجه بودند که با حذف رمزهای مشابه، تعداد ۱۸۶ مفهوم جمع‌بندی شد. در مرحله رمزگذاری محوری، ۵۹ مقولل فرعی از میان مفاهیم استخراج و تمام مقولات فرعی در قالب ۱۸ مضمون اصلی جمع‌بندی و سازماندهی گردید. در مرحله پایانی، براساس مقولات اصلی، مقوله هسته اصلی پژوهش، یعنی تقویت اثرگذاری تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی که جنبه انتزاعی تری دارد، بر ساخت گردید.

جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه اساتید و متخصصان حوزه معارف اسلامی شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند. انتخاب نمونه و افراد مورد مصاحبه در پژوهش کیفی با هدف دستیابی به بیشترین اطلاعات در مورد پدیده مورد نظر انجام گرفت. به منظور غنای نتایج

پژوهش برای هر یک از شرکت‌کنندگان محفوظ بود،
۲- زمان مصاحبه نیز بنا به تحمل شرکت‌کنندگان تنظیم شد،
۳- شرکت در پژوهش، هرگز شرکت‌کنندگان را در معرض هیچ گونه آسیب جسمی و روانی قرار نخواهد داد و
۴- تمامی داده‌ها، فایل‌های صوتی، دست‌نوشته‌ها و یادداشت‌های نام مشارکت‌کنندگان با اسامی مستعار مشخص خواهد شد، مد نظر قرار گرفت. در ادامه، اطلاعات جمعیت‌شناختی پژوهش در جدول زیر به صورت خلاصه آمده است:

پژوهش، سعی گردید با افرادی که معیارهای ورود به پژوهش را دارند، مصاحبه شود. به این ترتیب، شرکت‌کنندگان پژوهش به صورت نظری و هدفمند انتخاب شدند. در این پژوهش، با انجام ۱۲ مصاحبه با نمونه هدف، اشباع نظری مد نظر حاصل گشت و مصاحبه‌ها تا نفر ۱۵ ادامه پیدا نمود. اشباع نظری بیانگر این مطلب است که اضافه شدن مصاحبه‌های دیگر، به افزودن رمزهای مفهومی جدید منجر نمی‌گردد (گیون، ۲۰۱۶). لازم به ذکر است که در اجرای پژوهش، ملاحظات اخلاقی، مانند ۱- حق خروج از

جدول ۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان پژوهش

ردیف	اطلاعات	گروه‌ها	تعداد	درصد
۱	سن	۴۵-۴۰	۷	۴۷٪
		۵۰-۴۶	۶	۴۰٪
		+۵۱	۲	۱۳٪
۲	جنس	مرد	۷	۴۷٪
		زن	۸	۵۳٪
۳	تحصیلات	دکتری	۱۵	۱۰۰٪
۴	شغل	استاد دانشگاه	۱۵	۱۰۰٪
۵	سابقه کاری	۹-۵	۱۰	۶۷٪
		۱۰ و بالاتر	۵	۳۳٪

یافته‌ها

امنیت اجتماعی در چهار محور اصلی «شناخت مراحل تذکر زبانی»، «تطابق و هماهنگی رفتار و عمل»، «تخصص‌گرایی» و «خلاقیت‌محوری» هستند. در جدول ۲، این شرایط آمده است:

شرایط علی، زمینه ایجاد پدیده را فراهم کرده و عاملی مستقیم در شکل‌گیری آن هستند. براساس نظر اساتید و متخصصان، شرایط علی در تأثیر تذکر زبانی بر احساس

جدول ۲- شرایط علی تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

شرایط علی	مضمون‌های اصلی	مفاهیم	
	شناخت مراحل تذکر زبانی		مخاطب‌شناسی
			آشنایی از مراحل امر به معروف و نهی از منکر
			داشتن صداقت و آرامش
			توجه به تذکر زبانی به‌عنوان یک تکلیف
	تطابق و هماهنگی رفتار و گفتار		اعتماد و انسجام همراه با تذکر
			انجام معروف‌ها و دوری از منکرها به‌وسیله فرد
			ترغیب صحیح به معروف و بازداشت درست از منکر
	تخصص‌گرایی		شناخت درست از معروف‌ها و منکرها
			خیرخواهانه و برادرانه‌بودن تذکرات
	خلاصیت‌محوری		بیان تذکر در قالب داستان و روایت
			استفاده از شیوه‌های جدید در بیان تذکر
			تعادل و خلاصیت در بیان تذکر

در ذیل شرایط زمینه‌ای که کلی و مربوط به محیط کلان هستند، مضمون‌های اصلی «برنامه‌ریزی و مدیریت»، «موانع و مشکلات»، «فرهنگ‌سازی» و «جو اجتماعی و فرهنگی» استخراج گردید. در جدول زیر، این نظرات قابل مشاهده است:

برای زمینه‌سازی اثرگذاری تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی باید صداقت و آرامش همراه با اقدامات عملی و خیرخواهانه در شیوه‌های جدید باشد تا بتواند نتیجه‌بخش باشد.

جدول ۳- شرایط زمینه‌ای تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

شرایط زمینه‌ای	مضمون‌های اصلی	مفاهیم	
	برنامه‌ریزی و مدیریت		مدیریت تذکر زبانی و انجام آن با برنامه
			تأمین منابع لازم برای انجام تذکر زبانی
			پیوستگی و مداومت بر تذکر زبانی
			توسعه هم‌اندیشی در اهمیت و ضرورت تذکر زبانی
	موانع و مشکلات		دوگانگی حرف و عمل تذکردهندگان
			کمبود حمایت اجتماعی از افراد ناهی و آمر
			نقص در الگوهای همه‌گیر
	فرهنگ‌سازی		اصلاح زیرساخت‌های فرهنگی
			قاطیعت و دوری از شوخی و لجاجت
			تهیه کتاب، بروشور و اقلام فرهنگی مناسب در این زمینه
	جو اجتماعی و فرهنگی		رفاقت‌پذیری اجتماعی
			افزایش پذیرش روحیه انتقادپذیری

اصلی «نگرش مسئولان ارشد»، «حمایت از افراد»، «مهربانی و عطف» و «آموزش به‌وسیله رسانه و کارشناسان» شناسایی شد. شرایط مداخله‌گر شرایطی هستند که باعث تسهیل پدیده مورد نظر می‌شوند و قادرند آن را کندتر یا تندتر کنند. در زیر این شرایط آورده شده است:

براساس مقوله‌های اصلی شرایط زمینه‌ای، امر تذکر زبانی ضمن مداومت باید بدون تناقض و همراه با اصلاح زیرساخت‌های لازم در اقدامات عملی باشد تا بتواند در کنار سایر موارد، تحقق این امر را ممکن سازد. در ادامه تحلیل‌ها برای شرایط مداخله‌گر، چهار مضمون

جدول ۴- شرایط مداخله‌گر تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

مضمون‌های اصلی	مفاهیم
	اهمیت تذکر زبانی در رشد اخلاقی و معنوی افراد
نگرش مسئولان ارشد	توجه و حمایت از افراد آمر و ناهی
	مسئولیت پذیری مدیران و مسئولان در این رابطه
حمایت از افراد	عدم برخورد و تذکر ناصحیح
	در نظر گرفتن موقعیت و شرایط محیطی و درک افراد
	دوری از غرور، اهانت و تحقیر
مهربانی و عطف	مبتنی بودن تذکر بر مهربانی، عطف و صعه صدر
	حفظ آرامش و شخصیت
شرایط مداخله‌گر	بهره‌گیری از رسانه‌ها در ترویج و پذیرش تذکر زبانی
	آموزش لازم مردم جامعه پیرامون اهمیت تذکر زبانی

و سلبی داشته که هدف آن‌ها اداره کردن، به هدف رساندن و حساسیت‌های نسبت به پدیده است. در این پژوهش، از دیدگاه متخصصان برای اثرگذاری بیشتر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان و مردم جامعه، چهار راهبرد اصلی در مضامین «هویت‌بخشی دینی به افراد»، «راه‌کارهای ساده»، «مشوق‌ها» و «ترسیم چشم‌انداز و افق آینده» شناسایی گردید. این راهبردها در ادامه آمده است:

براساس یافته‌های جدول فوق، پس از فراهم‌سازی شرایط علی و زمینه‌ای باید به عوامل مداخله‌گر نیز توجه شود، زیرا آن‌ها چندان آشکار نبوده، اما اثرگذاری بالایی دارند و در این راستا باید مهربانی و عطف در کنار موقعیت‌سنجی و مسئولیت‌پذیری و سایر عوامل دیگر به‌صورت جدی مد نظر قرار گیرد.

راهبردها اقدامات مثبت و منفی هستند که حالت ایجابی

جدول ۵- راهبردهای مؤثر در تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

مضمون‌های اصلی	مفاهیم
	ورود تذکر زبانی به محیط‌های کوچک مانند خانه و تمرین آن
هویت‌بخشی دینی به افراد	تقویت ابعاد هویت دینی، اخلاقی و انسانی افراد جامعه
	ایجاد و تقویت مراکز فعال هویت‌بخشی دینی
راهکارهای ساده	مراقبت به جای دخالت، تذکر تدریجی
	توصیه، تمثیل، مواجهه با وجدان، انذار و تخویف
مشوق‌ها	تشویق افراد رعایت‌کننده امور
	معرفی افراد برتر در حوزه تذکر زبانی
	برگزاری مسابقه و جشنواره پیرامون تذکر زبانی
ترسیم چشم‌انداز و افق آینده	تفکر راجع به آینده روشن همراه با تذکر زبانی
	تقویت هوش زبانی و درک و پذیرش بالای افراد
	بیان ارتباط صریح و روشن تذکر زبانی و مفاهیم متعالی

اعتماد و افزایش سرمایه اجتماعی، اصلاح ارتباطات و برخوردها و پیامدهای ثانویه، شامل هماهنگی سازمانها و نهادها، افزایش کارآیی فردی و جمعی، اتحاد و هم‌دلی و احساس امنیت اجتماعی در جامعه است. این امور باعث تثبیت هویت دینی و اصلاح رفتارهای مخرب در جامعه، افزایش مهارت‌های زندگی و کاربست این مهارت‌ها به‌عنوان پیامدهای ثانویه می‌گردند:

برای دستیابی به موفقیت بهره‌مندی از تذکر زبانی در راستای ایجاد و تقویت احساس امنیت اجتماعی، نیاز به کارهای بزرگ و دور از توان نیست، بلکه با اقدامات ساده و کاربردی که در جدول بالا اشاره شده است، می‌توان به این مهم دست یافت. پیامدها حاصل راهبردها هستند که در دو قسمت «پیامدهای اولیه» و «پیامدهای ثانویه» شکل گرفتند. پیامدهای اولیه، شامل کاهش آسیب‌های اجتماعی، ایجاد

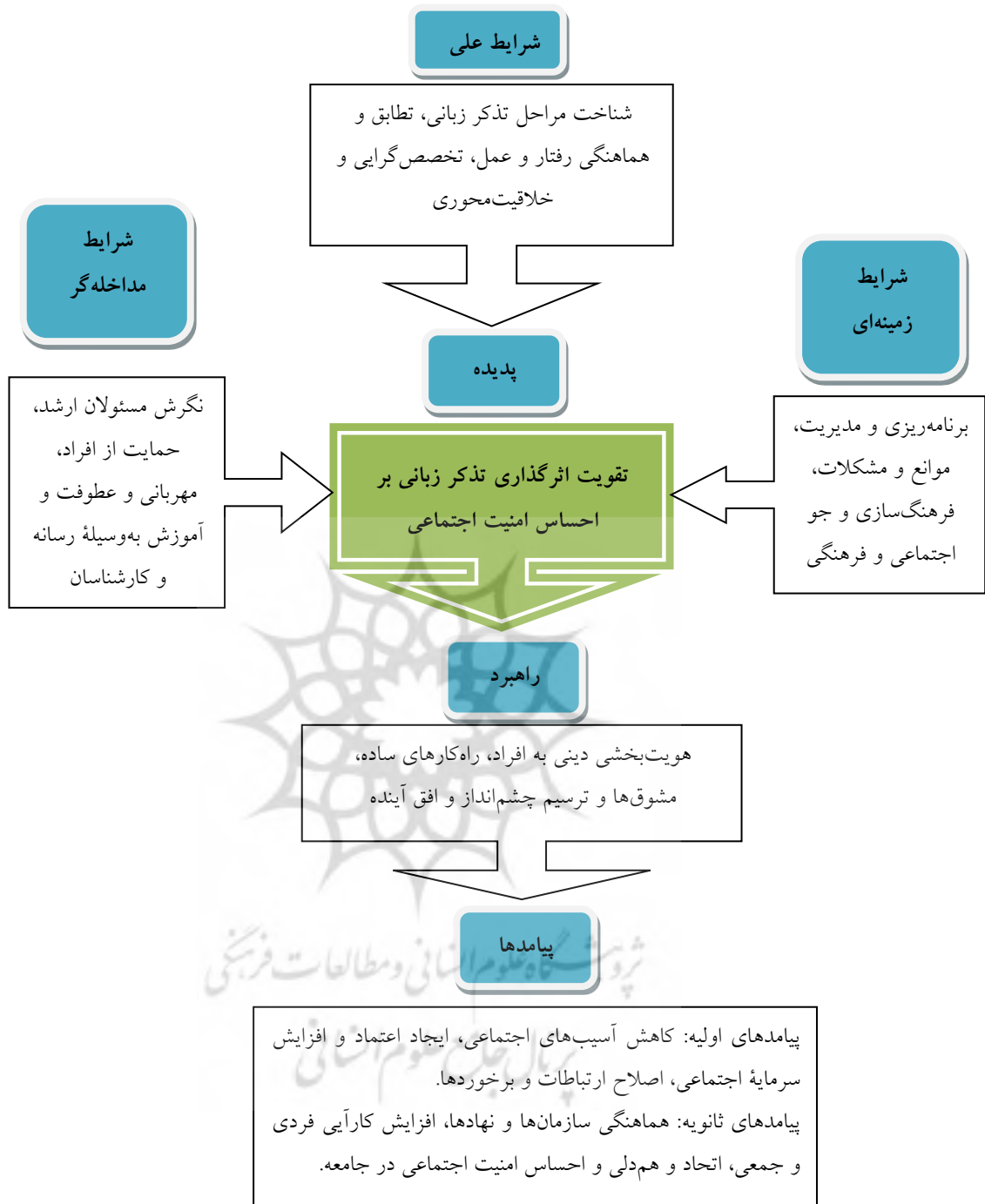
جدول ۶- پیامدهای تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی

	مضمون‌های اصلی	مفاهیم
پیامدها	پیامدهای اولیه	کاهش آسیب‌های اجتماعی
		ایجاد اعتماد و افزایش سرمایه اجتماعی
		اصلاح ارتباطات و برخوردها
	پیامدهای ثانویه	هماهنگی سازمانها و نهادها
		افزایش کارآرایی فردی و جمعی
		اتحاد و هم‌دلی، احساس امنیت اجتماعی

قرار دارد که در رابطه با پدیده مرکزی و موضوع اصلی مطرح شده است:

در زیر الگوی منسجم نمونه‌ای که نشان‌دهنده فرآیندها و فعالیت‌های پژوهش است ارائه می‌گردد. در این الگو، شرایط علی، زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها

پرتال جامع علوم انسانی
مطالعات فرهنگی

شکل ۱- الگوی منسجم پژوهش

به‌وسیله رسانه‌ها آموزش داده شود. از طریق ایجاد جو فرهنگی و اجتماعی تذکر زبانی و حمایت از افراد، هم‌دردی، دوستی، هم‌بستگی و حس تعلق آنان که از عوامل سرمایه اجتماعی هستند، این احساس بیشتر می‌شود. براساس دیدگاه بوم‌شناختی، هرچه افراد سرمایه اجتماعی

بر مبنای الگوی به‌دست‌آمده، احساس امنیت اجتماعی یک ضرورت است که پس از تأمین نیازهای اساسی شکل گرفته و زمانی حاصل می‌شود که شرایط، زمینه‌ها و عوامل آن در جامعه آماده شده باشد. به همین دلیل، ابتدا باید خوب شناخته شده و معرفی گردد و با برنامه‌ریزی و فرهنگ‌سازی

بالتری داشته باشند و به یک‌دیگر بیشتر اعتماد کنند، در نتیجه احساس امنیت آنان بیشتر خواهد شد. بنابراین، آسیب‌های اجتماعی تنزل پیدا کرده و کارآیی فردی و جمعی ارتقاء می‌یابد. از طرفی، پیوند فرد با دیگران و هماهنگی سازمانی بر اساس نظریه کنترل اجتماعی هیرشی، مانع از بین رفتن قیود (دل‌بستگی، تعهد، مشارکت و باور) می‌گردد و در این صورت، احساس ناامنی کم‌تر اتفاق خواهد افتاد.

بحث و نتیجه‌گیری

تذکر زبانی، به‌عنوان بخش مهمی از فریضه امر به معروف و نهی از منکر و یک عامل بسیار مهم و اثرگذار بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان است که در ارتباط با کیفیت، مطلوبیت و اثرگذاری بیشتر آن مجموعه‌ای از علل، عوامل، شرایط، امکانات، ارزش‌ها و هنجارهای تعیین‌کننده است. با توجه به اهمیت تذکر زبانی در فرهنگ اسلامی، زندگی اجتماعی و به‌ویژه اثرگذاری آن در پیدایش و ارتقای احساس امنیت اجتماعی و ارزش آن در تربیت شهروندی، افزایش سرمایه و صمیمیت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، برداشت‌ها و تفاسیر مختلف از تذکر زبانی، در این پژوهش سعی گردید تا الگوی تقویت اثرگذاری تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی را از دیدگاه اساتید معارف اسلامی که علم و آگاهی دینی بیشتری از موضوع دارند، در شهر کرمانشاه ارائه گردد و راهبردهای مهم در تحقق این امر بازشناسی و معرفی شوند. نکته مهم در اثرگذاری تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی، دستیابی به الگوی منسجمی است که به‌واسطه آن بتوان ضمن شناخت عوامل، شرایط و راهبردهای مناسب استفاده از این امر، آن را در جامعه مورد پذیرش و استقبال عمومی قرار داد.

به‌طور کلی، هنگامی که صحبت از تذکر زبانی و احساس امنیت اجتماعی می‌شود، به دو دسته عوامل انسانی و غیر انسانی می‌توان اشاره نمود. عوامل انسانی، خود در دو گروه مختلف مربوط به تذکردهنده و تذکرگیرنده تقسیم می‌شوند و عوامل غیر انسانی نیز ناشی از ساختار و شکل

جامعه است. با این وجود، وجود احساس امنیت در جامعه به احساس روانی شهروندان از مقدار وجود یا عدم امنیت در آن جامعه ناشی می‌شود و امر به معروف و نهی از منکر ارتباط مستقیمی با احساس امنیت اجتماعی دارد، چراکه هرچه شناخت افراد نسبت به نیکی‌ها و بدی‌ها افزایش یابد، به همان اندازه به نگهداری ارزش‌ها و هنجارهای موجود و تحقق امنیت اجتماعی یاری می‌رساند.

پس از بررسی مصاحبه‌ها و رمزگذاری و تحلیل آن‌ها مشخص گردید که مهم‌ترین شرایط علی در تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی عبارتند از: شناخت مراحل تذکر زبانی، تطابق و هماهنگی رفتار و عمل، تخصص‌گرایی و خلاقیت محوری. از طرفی، شرایط زمینه‌ای تأثیر تذکر زبانی بر احساس امنیت اجتماعی، شامل برنامه‌ریزی و مدیریت، رفع موانع و مشکلات، فرهنگ-سازي و جو اجتماعی هستند. از جمله عوامل و شرایط مداخله‌گر در تأثیر تذکر زبانی نگرش مسئولان ارشد، حمایت از آمران و ناهیان، مهربانی و عطف و آموزش صحیح انجام تذکر زبانی به‌وسیله رسانه‌ها و کارشناسان است که این امور از طریق راهبردهای مختلف، از قبیل هویت‌بخشی دینی به افراد، وجود مشوق‌ها، ترسیم صحیح چشم‌انداز و افق آینده از اجرا و تحقق مطلوب تذکر زبانی قابل دستیابی است و با انجام صحیح تذکر زبانی انتظار می‌رود که پیامدها و نتایج مناسب در دو سطح پیامدهای اولیه (کاهش آسیب‌های اجتماعی، ایجاد اعتماد و افزایش سرمایه اجتماعی، اصلاح ارتباطات و برخوردها) و پیامدهای ثانویه (هماهنگی سازمان‌ها و نهادها، افزایش کارآیی فردی و جمعی، اتحاد و هم‌دلی) ایجاد گردند.

با توجه به شکاف میان وضعیت استفاده از تذکر زبانی در میان افراد جامعه و یافته‌های پژوهش می‌توان اظهار داشت که انتخاب و اقدام به برگزیدن یک الگوی کاربردی در این رابطه با توجه به اهمیتی که در شریعت اسلام و امنیت جامعه اسلامی دارد، در سال‌های اخیر کم‌تر مورد توجه بوده و لازم است تا زمینه‌ها، شرایط و اقدامات انجام تذکر زبانی و شیوه موجود آن مورد بازبینی قرار بگیرد و از

۳. حیدری، محمدتقی؛ حضرتی، مجید (۱۳۹۹). تبیین نقش امنیت اجتماعی در ارتقای مؤلفه‌های سلامت اجتماعی محلات اسکان غیر رسمی (موردی، محله اسلام آباد شهر زنجان). فصلنامه علمی پژوهشی *مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۵ (۱)، ۲۴۸-۲۳۳.

https://jshsp.rasht.iau.ir/article_672504.html

۴. عباسی اقدم، حسین؛ رضایی، افشین؛ عطاری، حامد (۱۴۰۰). تحلیل جامعه‌شناختی تأثیر امنیت اجتماعی بر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی. *مطالعات فرهنگی*، ۸ (۲)، ۴۵-۳۷؛

<https://dx.doi.org/10.22034/hpsj.2021.209458.1053>

۵. غلام نیارمی، آتنا (۱۳۹۶). ارزیابی جامعه‌شناختی ابعاد چهارگانه امنیت اجتماعی در بین زنان سرپرست خانوار (مورد مطالعه؛ زنان سرپرست خانوار تهران). *پژوهش نامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، ۸ (۳)، ۶۹-۸۶.

https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2729.html

۶. لینچ، کوین (۲۰۱۶). *نظریه شکل دادن به شهر*. ترجمه سیدحسین بحرینی. تهران: دانشگاه تهران.

<https://www.gisoom.com/book/1121383/>

۷. مقتدایی، لیلی؛ امیری اسفرجانی، زهرا (۱۳۹۶). بررسی تأثیر مدیریت افکار عمومی بر احساس امنیت شهروندان اصفهانی. *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، ۶ (۱۷)، ۶۳-۸۸.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221453.1396.6.2.6.0>

8. Given, L. M. (2015). *100 questions (and answers) about qualitative research*. SAGE. <https://www.amazon.com/Questions-Answers-About-Qualitative-Research/dp/1483345645>
9. Corbin, J and Strauss, A.. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage Publications. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/basics-of-qualitative-research/book235578>
10. Strauss, Anselm L. & Corbin, Juliet (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, 2nd Ed., Sage. <https://www.amazon.com/Basics-Qualitative-Research-Procedures-Techniques/dp/0803932510>

ظرفیت این فریضه در تحقق احساس امنیت اجتماعی بهره بیشتری برده شود. در این راستا، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- طراحی الگوهای کاربردی از تذکر زبانی و امر به معروف و نهی از منکر با مشارکت نخبگان دانشگاهی جهت ایجاد حس امنیت اجتماعی،
- بازبینی قوانین، تعاریف و دستورالعمل‌های مربوط به امر به معروف و نهی از منکر با تأکید بر تذکر زبانی با نگاه به نیازهای جامعه و نظر متخصصان و اساتید و کارشناسان این حوزه،
- توسعه زیرساخت‌ها و تقویت ظرفیت علمی برای جذب و جلب همکاری نخبگان و بهینه‌سازی نظام امنیت اجتماعی مبتنی بر تذکر زبانی در راستای رسیدن افراد به احساس امنیت اجتماعی،
- برگزاری مراسمات تقدیر، تشکر و تشویق شیوه‌های ساده و عام تذکر زبانی که مورد قبول همگان باشد،
- استفاده از تجارب و الگوهای آزمون‌شده و موفق سایر کشورها.

تقدیر و تشکر

از کلیه اساتید و متخصصان حوزه معارف اسلامی شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ کمال تشکر را داریم که ما در انجام این پژوهش یاری دادند.

منابع

۱. استراوس، آنسلم؛ کوربین، جولیت (۱۳۹۱). مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای، ترجمه ابراهیم افشار، چاپ دوم، تهران: نشر نی. <https://www.gisoom.com/book/11210213>
۲. حاتمی نژاد، حسین؛ حاتمی، احمد؛ احمدی نژاد، مزدک (۱۳۹۸). *سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی با تأکید بر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: محلات شهرنورآباد دلفان)*. دور فصلنامه *اندیشه جغرافیایی*، ۱۱ (۲)، دوره ۱۱، ۲۲-۱. http://geonot.znu.ac.ir/article_38131.html